

A kertművészet és kerttörténet műelemzési megközelítése

A kerttörténet oktatási lehetőségei iskolai környezetben

Eplényi Anna PhD – G. Tar Imola PhD – Takács Katalin PhD

MATE – Magyar Agrár-, és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
docensei, a kertművészetet és kerttörténetet oktató kollégák

Absztrakt

A cikk a kerttörténet és tájépítészet-történet fogalmát mutatja be, és azt hogy ez miért lehet érdekes és fontos a közoktatásban. A kert természeti – művészeti – építészeti együttese lehetővé teszi, hogy több tananyaghoz is kapcsolódjon, és akár komplex projektfeladatok vezérfonala is legyen. A cikk taglalja, hogy hogyan mutassuk be a kerteket a gyerekeknek, és hogy a kerteknek milyen összetevői – alkotóelemei vannak. Alaposan körbejárja, hogy milyen elemzési lehetőségek vannak a kert idő-, és térbeli változása miatt, valamint, hogy mely kertek és témakörök fontosak a művészeti stílusokhoz, korszakokhoz illeszkedően. Az elméletet gyakorlati alkotófeladatokkal illusztrálja, és végül bemutatja a témában íródott legfontosabb magyar szakirodalmat.

Bevezető – mi is az a kertművészet?

Az elmúlt két év sajnálatos járványügyi helyzete az egész világ figyelmét a városi parkokra, a kirándulóhelyekre, a vidéki nyaralókra és azok kertjeire irányította, és a digitális oktatásban a tanárok figyelmé is a külső helyszínen végezhető ötletek felé fordult (kirándulások, land art installációk, szabadtéri alkotások). Sokan itt vészelték át a legmagányosabb heteket, közben ráeszmélve arra, hogy a gyorsuló, beépülő városi létforma mennyire figyelmen kívül hagyta a zöldfelületek iránti alapvető igényeinket.

1. kép. 4 kert hangulatának összehasonlító montázsrajza,
(Fazekas Fatime, MATE, 2021. ősz, 2. éves diák, feladat: Eplényi Anna)

A tájépítészet évtizedek után most hatalmas figyelmet, népszerűséget és anyagi támogatást kapott, és a tájépítészet fogalma mára mindenki számára közérthető; feladatait, szerepét lassan nem kérdőjelezi meg senki (fásítások, zöldfelület fenntartás, szabadterek- sétányok tervezése, táj-, és kerttervezés, természetvédelem, élőhelyek védelme, vízfolyások rendezése). A fenntarthatóság, az újrahasznosítás, az ökológia, a városi közösségi kertek, a biodiverzitás, a kék-zöld-infrastruktúra fogalmi lassan a környezetismereti tárgyak részét képezik; mindeközben egyre több iskolakert is megújul, lehetőséget teremtve

a diákok igényes környezetről való szemléletformálására.

Ebben a művészeti igénytel tervezett és kialakított környezeti kérdéskörben pedig fontos helyet tölt be a kert-, és szabadtértervezés történeti aspektusa, a kerttörténet. A korábbi művészettörténeti tankönyvekben csak egy-két felvillantott kastélyegyüttes tűnt fel, de a kertek formáinak, koncepciójának és kompozíciós megjelenésének kérdéseivel nem foglalkoztak, noha egy olyan természeti – történeti – művészeti – építészeti 'Gesamtkunstwerk' -ről van szó, amely akár több tantárgyba, egy-egy

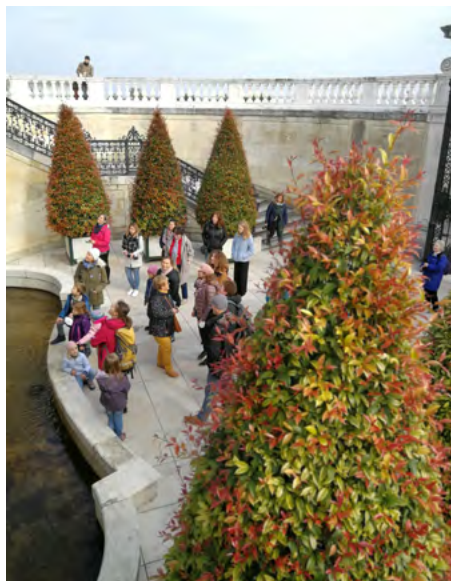
projektfeladatba ill. témahétbe is sikeresen beépíthető.

A történeti kertek természetesen nem elválaszthatók koruk társadalmától – gazdasági helyzetétől, az építettől szándékától, a vidék természeti adottságaitól és korlátjaitól, a kor természetfelfogásától vagy éppen annak építészeti koncepcióitól; a technikai-kivitelezési ismeretektől és az adott helyen elérhető vagy éppen oda elszállított növényfajtáktól. Mindezek együttesen határozták meg azt, hogy egy adott korban milyen kert épülhetett meg. Az építészeti emlékeinkkel és más ránk maradt képzőművészeti alkotásokkal szemben, a kertek időben - térben is változnak! Egykor fókusz-pontként ültettek fák megnőnek, aztán átlásokat takarnak ki, és kiöregedve ki kellett vágni azokat, majd azután pótolni; vagy gyepek helyett a virágszőnyegek divatja jelent meg; egy-egy nehezen fenntartható kerti elem beföldelésre került, míg másokat pedig a kertrégészet újra megtalál. Azaz a „történeti kert” egyazon helyszínen a különböző korok egymásra rétegződéseinek fedvény-sorozata, egy folyamatosan változó műalkotás. Ezen összefüggésekre alább még visszatérünk.

Miért fontos a helytörténeti és a tájtörténeti szemlélet?

A nemzetközi szakma a kerttörténetet a történeti és művészeti tudomány részének tekinti, ugyanakkor pl. az Egyesült Királyság területén a kerttörténeti kutatást sokszor régészeti módszerekkel végzett terepkutatás is kíséri. A tájtörténet a különböző korok emlékeinek nyomára bukkan és a művelés-, tájhasználat összefüggéseinek átalakulását értelmezi (régai malomok, halastavak, elhagyott gyümölcsösök, útszéli kerteszték, háttárfák, felhagyott töltések, gátak, kenderáztatók, fáslegelő, stb.) Hazánkban inkább a helytörténet fogalmköre fedi le ezt a területet, amely jelen cikk fényében azért is alapvető, mert tájépítésként fontosnak tartjuk, hogy a diákok vidéken, a kisvárosok környékén is ismerjék meg a táj hagyományos, történeti emlékeit, a tájegységre jellemző népi-építészeti-, művelési, kulturális táji emlékeket. Ebben segít a TÉKA, a TájÉrték Kataszter; a digitális Téréptárak (Maps. hungaricana, Mapire) sokezer régi határtérképpel, határjárással vagy éppen a hely-, és dűlőnevek. Ezek segítségével a helykötődést erősíthetjük, a táji identitást és egyben a tájak belső dinamizmusát, változásainak okát és következményét is megértethetjük a diákokkal.

W. G. Hoskins, angol tájrégész professzor híres mondása, hogy a „Táj a leggazdagabb történelmi forrás, de csak annak, aki tudja olvasni elemeit, emlékeit” (*The Making of the English Landscape*, 1970). Annak ellenére, hogy az olvasók nem régészek, higgyenek benne, hogy egy-egy faluszél, tájrészlet helytörténeti határjárása során is meglepő felfedezéseket tehetnek majd! De kezdhetjük az ismerkedést a helyi múzeumok, képtárak tájképeinek megismerésével, beazonosításával is!

2–4. kép. A Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének 2021 októberi kerttörténeti kirándulásán a felújított Schloss Hof-i barokk kertben és a laxenburgi tájképi parkban jártunk, ahol Eplényi Anna a két kert stílusjegyeit, jellemző kerti elemeket és történetét mutatta be.

Hogyan mutassunk be egy kertet a diákoknak?

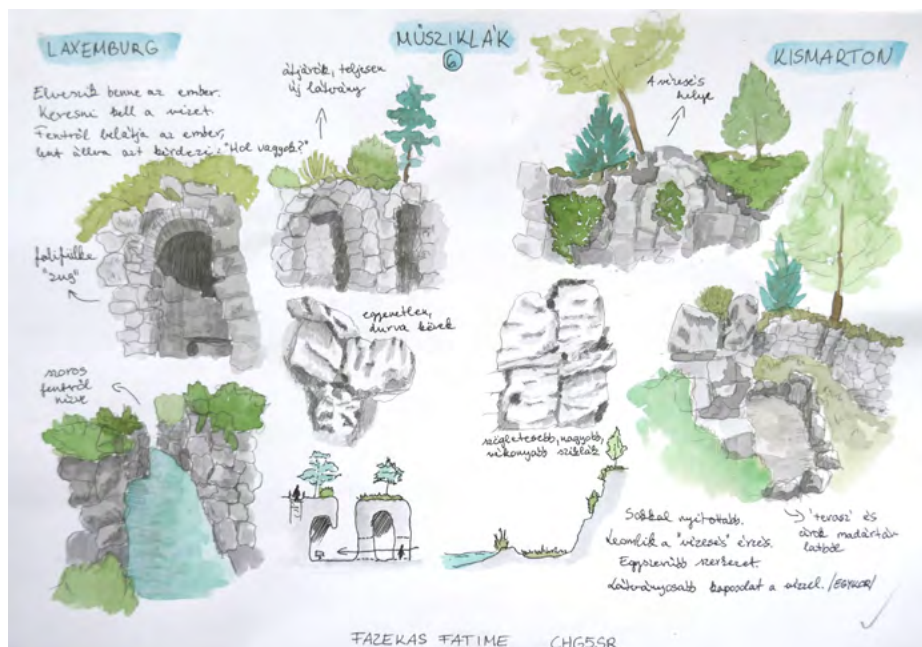
A bemutatásánál kiemelten fontos a kert háromdimenziós térélményének visszaadása. Amíg az építészettörténeti emlékeket a diákok könnyen felépítik fejükben homlokzati rajzokból, fotókból és alaprajzból, addig a kert téri kiterjedését, térélményét nehéz csupán tervlappal, vagy 2-3 fényképpel visszaadni. Ezért használjunk egyes képi szemléltetést: térképet, légifotót, fényképsorozatot, régi képeslapokat, rajzokat – és legfőképpen drónos videókat, animált rekonstrukciós kisfilmeket (pl. Hadriánus császár Tivoli villájáról #Hadrian, Tivoli, reconstrucion) vagy kosztümös filmjeleneteket (Maria Antoinette – Kis Trianoni kert, Vatel – barokk kerti lakoma, Kincsem – Dégi kert). A mozgókép sokkal inkább segíti a szabadtéri dimenziók (kastély, telek mérete, aránya és kilátások) megértését, mint egy fotó. Legjobban azokat a kertetek tudjuk élmény-szerűen visszaadni, amelyekben mi is jártunk, amit térszerkezetben, élményekben, átlátásokban mi is megéltünk és megértettünk. Ajánljuk az #Around the World in 80 Gardens c. sorozatot az ismert angol riportertől, Monty Dontól.

Mi mindent lehet elemezni egy kertművészeti alkotás esetén?

Egy kert elemzését több irányból nézhetjük: vagy a jelen állapot elemeit vesszük lajstromba, figyeljük meg egy kirándulás során vagy képsorozat segítségével (*szemléletes a diákoknak, közérthető*), vagy a kert történelmi fejlődésének alakulását tekintjük át időrendben a család-, és építészettörténet mentén (*tudományosabb, sok kutatómunkát igényel*). A kerti elemek vizsgálatát művészeti/esztétikai (1), építészeti/műszaki (2) és dendrológiai/növényalkalmazási (3) szempontok

köré csoportosíthatjuk, de mivel térben és időben is változó együttesről beszélünk sok az összefonódás. Fontos, hogy keressük meg és jelöljük az elemeket egy térképen, tervlapon – és kövessük változásukat a tervlapokon. Az alábbi kérdéskörök segíthetnek az elemzésben:

1. Milyen a kastély/ főépület helyzete a telken belül, annak kapcsolata a kerttel (erkélyek, sala terena, kocsi-behajtók, cour d'honneur?

5–6. kép. Két kerti elemet vizsgáló feladat: az első két kert „műszikla/grottájának” megjelenését, alakját, méretét, formáját, épületekkel - növényzettel való kapcsolatát kellett egy lapon ábrázolni (Kismartoni szikla és a Laxenburgi kert grottája); a másodikon a tipikus barokk kerti elemekről kellett készíteni egy 24-elemes rajzi ABC-t, amelyen jellemző elemek, megoldások, növényzet látszik kis magyarázó rajzokkal és névvel. (Fazekas Fatime és Erdélyi Pálma, MATE, 2021. őszi, 2. éves diák, feladat: Eplényi Anna)

Mi a kert építettségének szándéka?
Mi a kert/park rendeltetése? Hogyan használták?

Milyen utalások, témakörök, metaforák, narratívák, történetek lelhetőek fel?

Milyen a kert kompozíciója és az egyes kertrészek művészi stílusa? Kik voltak az alkotói?

2. Milyen a határoló kerítések, kilátások blokkolása – megnyitása?

Az úthálózat, vonalvezetés hogyan tagolja és tárja fel a kertet?

Milyen a tér / a terep kialakítása (teraszolás, lépcsők, támfalak, rámpák)?

Milyen kerti elemek vannak a kertben, hogyan vannak egymással összefűzve, vannak-e látványkapcsolatok? Milyen témakörre illeszkednek, mi a szerepük? Vízarchitektúrák: kaszkád, szökőkút, medence, vízjáték, tórendszerek, vízfolyások; Játékok: labirintus, napóra, sövény-színház, pavilonok, sportfelületek;

Szobrok, virágtartók, dézsák, virágkosarak, vázák, ülőhelyek – bútorok?

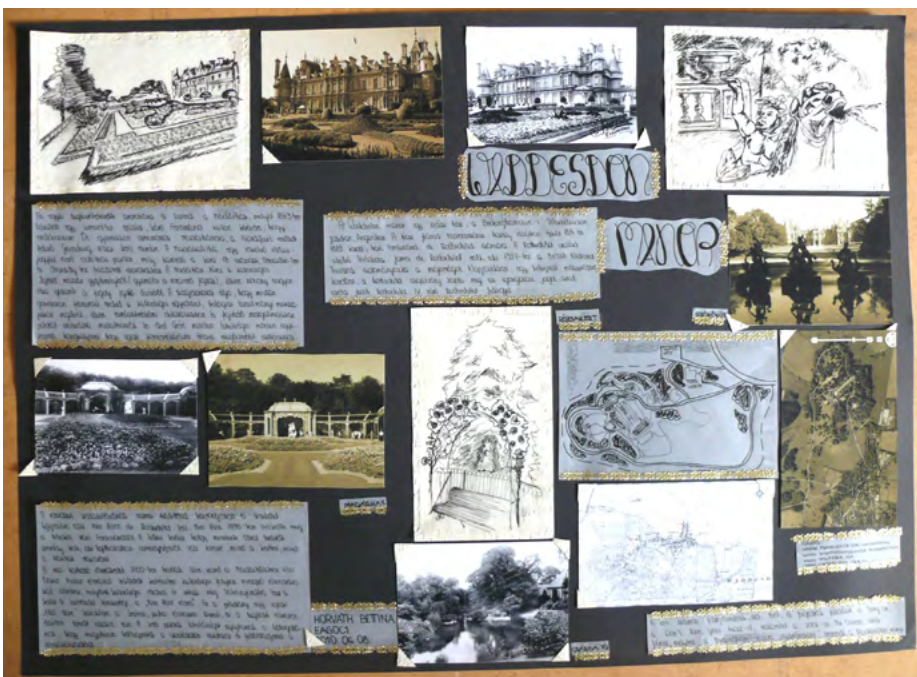
3. Milyen a növényzet (nyírt geometrikus alakfák, vagy természetes megjelenésű erdőcskék, ligetek - facsoportok)?

Vannak-e a növényzetnek és az épített elemeknek kapcsolódási pontjai (pergola, lugas, filagória)?

Milyen növényzettel fedett felületek vannak (rózsaágy, virágágy, szőnyegágy, parter)?

Hol találhatóak a kert és udvart kiszolgáló kertészeti részlegek, haszonkertek: üvegház, narancsház, istállók, majorságok? Milyen lehetett a viszonya a kerttel, miért voltak fontosak?

Természetesen a válaszok igényelnek utánajárást az oktatótól, ugyanakkor sok megfejtést a kert virtuális helyszínelésével (netes keresések, GoogleEarth), vagy egy osztálykiránduláson is kikövetkeztethetnek a diákok. A feladat lehet alaprajzok időrendbe való helyezése, régi fényképek, képeslapok gyűjtése, beazonosítása, vagy rajzolás, skiccelés, kerti elemek gyűjtése, vagy alaposabb kutatás után egy-egy kert stílusának montázs-rajza.

7-8. kép. Példák két történeti kontextusokat vizsgáló feladattípusra: az elsőn egy badeni közpark historizáló elemeiről kellett régi képeslapokat gyűjteni, a másodikon pedig egy kert fejlődéstörténetéről, kertművészeti stíluskorszakairól készíteni egy A2-es posztert (Tuskán Vivien, 2021., 2. éves, és Horváth Bettina, 2011, 1. éves.)

Miben más a kerttörténeti szemlélet a többi művészettörténeti elemzéshez képest?

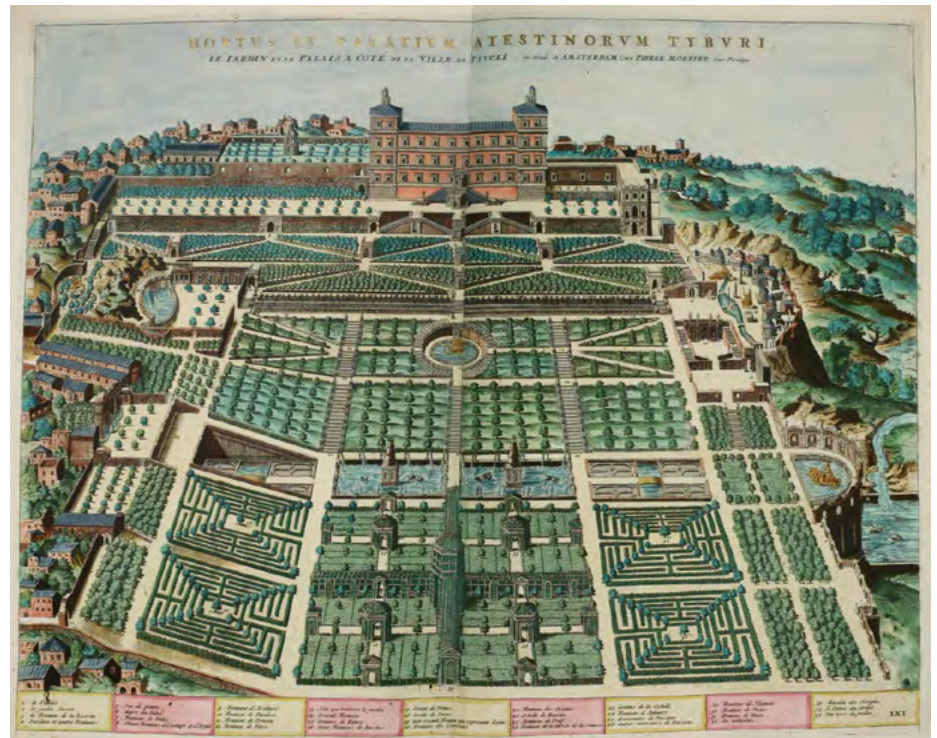
A képzőművészeti alkotások, műtárgyak általában egy alkotótól, egy adott pillanatban/ korszakban jönnek létre (egy szobor, egy festmény), így mai is olyan formájában látjuk, mint amikor létrejöttek. Vannak olyan épített kompozíciók, amelyek hosszú építéstörténetén több építész-közműves generáció ízlésvilága is meglátszik (pl. felemás tornyú gótikus katedrálisok), és jól elkülöníthető; de ezek a műemlékek árok sem változtak tömegükben, kiterjedésükben a hozzáépítések után. Ezzel szemben a kertek építőköve a növényzet, amely önmagában is egy folyton növekvő, majd pusztuló élő anyag. Műelemzés szempontjából így minden kert szövevényes, egyedi életutat jár be, amely valamikor egy koncepció szerint megszületett; majd minden kor ízlés-változása és természeti eseménye (viharokban kidőlt fák, árvizek, aszály) otthagya rajta lenyomatát. Például a tivolói Villa d'Este reneszánsz kertjébe egy barokk zenélő kaszkád kerül, majd felhagyják és elvadul; egy kiszögellésen épült kis manierista romvárosa később a mélybe szakad; a kert a századfordulón újra felfedezik, kibontják elemeit az ősfás ligetből, de mivel növényzetét értékesnek ítélik, így nem mindenhol állítják vissza a reneszánsz korra jellemző, mintákkal díszített – lugasfolyosós táblákat, ugyanakkor hidraulikus rendszere mai napig is az eredeti módon működik. Azaz elemekben megmaradt, de térélményben nagyon megváltozott mára a reneszánsz kert.

9–10. kép. A tivolóban található Villa d'Este reneszánsz kertje lentről egy 1560-as metszeten és mai megjelenésében oldalról (Wikipedia és <https://europeanhistoricgardens.eu>)

Amikor egy kert mai arculatát és fenntartási kérdéseit meg kellene határozni a műemlékvédelemben jártas szakembernek, és amennyiben van, helyi kertészeti személyzetnek, akkor lehet prioritás egy korábbi korszak stílusának megtartása, amelynek jegyei még megvannak; vagy egy még korábbi kor kerti ízlésjegyeinek visszaállítása, ha egy megtalált kertrégészeti emlék magának ezt megköveteli; de a kertbe új, korában „kortárs” elem is elhelyezhető, ha valahol erre

szükség van. Ahhoz, hogy egy kerről a korok rétegeit és a beavatkozás jellegét, mértékét meg tudjuk határozni kerttörténeti adatgyűjtést kell végezni és a kapott emlékeket, forrásokat, valamint a helyszínt értelmezni kell, amely még a szakavatott kollégák számára is nehéz feladat lehet.

Mindezek ellenére természetesen vannak olyan kertek ma, amelyekben a legtöbb elem egy adott korból maradt meg, vagy később úgy

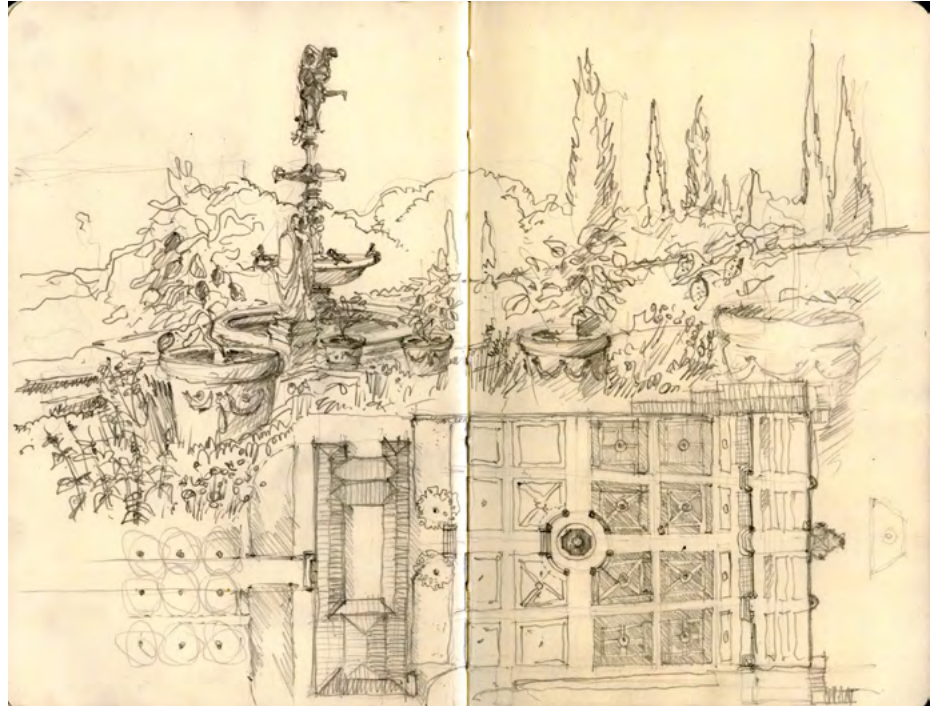

ítélték meg, hogy azt, az adott kor stílusának megfelelően, annak jellemző elemeit kiemelve kell helyreállítani. Így ezek a kertek joggal képviselik egy adott művészettörténeti korszak tipikus kertművészeti példáit. Sok esetben a historizmus korának építészeti éltek azzal, hogy korábbi irányzatok neo-eklektikus szemléletében építettek újjá vagy alakítottak ki egy-egy korábbi korszakra – reneszánsz vagy barokk – visszautaló kert kompozíciót. Egy korábbi építészeti korszak helyreállítását Ny-Európában ma alapos kertrégészeti módszerekre alapozva végzik, a kor minden tipikus részletmegoldásának pontos figyelembevételével (pl. Het Loo, Schloss Hofi kert).

Más kertekben, sok közparkban ugyanakkor megfigyelhető a stíluspluralizmus, azaz a kertben, közparkban megmaradnak akár barokk elemek (szabályos fasorok, nyiladékok), tájképi kert megoldások (árkok, szabálytalan facsoportok), amelyekre a historizmus

12–14. kép. A Párizs melletti Marly-le-Roi barokk vadászkastélya a tájba vesző nyiladékaival, lócsutakoló medencével, pavilonokkal és nagy kaszkáddal (1724); a kastélyt és kerti elemeket a XIX. sz. elején elbontják, így ma csak térszerkezete van meg; A. Sisley sok festménye készült a településen, ez a lófürdetőt ábrázolja (1875), forrás: Wikipedia

11. kép. A firenzei Villa di Castello reneszánsz kertjének alaprajza és látványa narancsfáival, 2010, rajz Eplényi Anna

15–16. kép. A Pollack M. tervezte dégi kastély és kertje hazánk egyetlen Hollandi Házával, facsoportjaival (Wikipedia); és a zirci arborétum, ahol látható a változatos örökzöldek habitusaiból komponált látvány, amelyek a tájképi kertek jellemzői (fotó: Eplényi Anna)

rányomja a bélyegét, majd egyes részei a 20. században további áttervezésen esnek át. Itt a már említett réteg-fedvényeket és a történelem komplex eseményeit jól meg lehet figyelni, viszont ezzel szemben a sokféle stílusjegy miatt kevésbé letisztultak.

Milyen tantárgyakhoz kapcsolható a kerttörténet?

A kerttörténet leginkább a művészettörténet órához kapcsolható, de irodalmi vetületét is lehet használni (reneszánsz tájbrázolások, Hypnerotomachia Poliphili, szentimentális kertek, Goethe, írók kertjei, költészet a tájban: Magyarvalkói Jékelyi kert). A kert történetét is lehet esettanulmányként használni történelem tantárgyból a korszakok illusztrálása céljából. Földrajzi – geológiai aspektusa is érdekes lehet (grották, Vezúv vulkán Wörlitzben vagy alpinétumok). Kertekkel oktathatunk botanikai érdekességeket: növény-koffereket (Wardian-case) és idegenhonos egzótákat (narancsok – citrusok, ananász – kávé – banán, holland tulipánhagyomány-mánia, új fenyőféléket Ázsiából, stb.). Végül természetesen a kertek – tájak – parkok a rajzolás, a rajzi technikák, színhasználat és

kompozíciós alkotófeladatoknak is remek témát adnak.

Mit oktassunk az európai kertek történeti példáiból?

Az alábbi felsorolás és keresőszavazás segítséget kíván nyújtani a kollégáknak, hogy ha idejük engedi, milyen kertművészeti alkotásokkal ismertessék meg diákjaikat. Egy-egy korszakhoz az alábbi kertek – parkok kapcsolhatók:

Ókor: Hadrianus császár villája Tivoliban egy nagy palotakert-komplexum izgalmas kerti elemekkel, 3D rekonstrukciós filmekkel; hazai példa a Nemesvámos - Balácapusztai villa, kertje, gazdaság bemutatása.

Középkor: Sankt Gallenben talált kolostoralaprajz; hazánkban nincsenek megmaradt középkori kertek, de nagyon gazdagok a franciaországi kolostorok és várkertek hagyományos és kortárs ízlésű helyreállításai, amelyek a kisgyógyónövényes, magaságú kiskertek karakterét adják vissza. #jardin médiával

Reneszánsz (olasz kertek): a Firenze környéki legkorábbi Medici villák: Villa Medici di Castello, di Fiesole, La Petraia, majd az érett,

kora-manierista jegyeket mutató Villa d'Este, Villa Lante és a bizarr, erdei fantáziakert a Sacro Bosco; ezzel párhuzamosan a francia Loire-menti kastélyok kertjeit is bemutathatjuk (Anet, Blois, Ambois és a pazar formavilágú, félvévszázada megújított kert: Villandry). A Visegrádi kert késő középkori és néhány kora-reneszánsz elemmel bír.

Barokk kert (francia kertek): néhány korai olasz (Villa Aldobrandini) és holland példa (Het Loo) után a legnagyobb barokk kompozíciókat Franciaországban találjuk: Vaux-le Vicomte, Marly, Versailles, Sceaux; a közelben a Schönbrunni kert, bécsi Belvedere, Schloss Hof és a varsói Wilanow-i kert is megőrizte barokk formáját. Hazánkban a fertődi Esterházy kastély kertje, bár átesett egy historizmus kori átalakításon, mégis méretében és elemeiben mai napig jól tükrözi a barokk tájfelfogást, és kerti elemeket. A nagycenki előkert az egyedüli barokk stílusban helyreállított kert hazánkban az 1980-as évekből.

Klasszicizmus - tájképi kertek (angolkertek): A klimatikus viszonyok és a társadalmi helyzet miatt főként Angliában alakulnak ki az

első tágas, pasztorális angolker-
tek (Twickenham, Stowe, Rousham,
Bleinheim, Castle Howard), ame-
lyeket azután a kontinensen roko-
kós kertek (Jardin anglo-chinois:
Kis Trianoni kert) és szentimentá-
lis kertek (német fejedelemségek:
Weimar, Wörlitz, Kassel) is követ-
nek. Hazánkban igen sok kastély-
kert megmaradt a klasszicizmus
korából sok esetben fás ligeteivel,
tóval, vízrendszerrel, amelyek közül
többet az elmúlt időben részlege-
sen helyre is állítottak: Doba, Dég,
Fehérvárcurgő, Csákvár, Alcsút.
A dendrológiai szempontból akkor
újdonságnak számító idegenhonos
fák is ekkor kerülnek a parkokba,
ezért ezek közül több is, mint bota-
nikus kert vagy arborétum (Vácrá-
tót, Szarvas, Kámon, Zirc) éli életét
ma.

Közparkok és historizmus: A
tájéki kertekkel párhuzamosan
megnyitják a városi zöldfelületeket;
ill. sok nagyvárosban új parkokat
terveznek a városi infrastruktúra
és társadalmi igényeknek megfele-
lően (budapesti Városliget, müncheni
Englischer Garten, párizsi
Buttes-Chaumont park, New York-i
Central Park), ám az ekkor már
elterjedt historizáló kerti dísz-ele-
mek (szőnyegágyak, szimmetrikus
kentrészek, rózsakertek) nemcsak
ezekben, hanem a magán családok
parkjaiban is megjelennek. Ha-
zánkban a legtöbb kastélykertben
történtek ilyen kertszépítő 'garde-
nesque' átalakítások, ugyanakkor

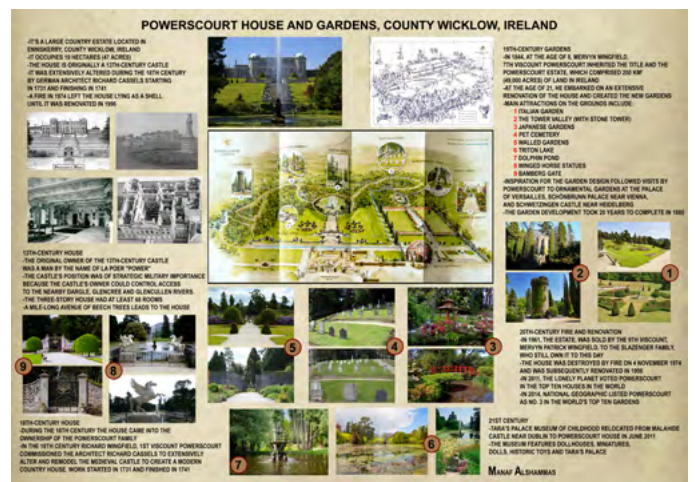
17. kép. T. Church modern kertjét feldolgozó montázs, amelyen egyszerre jelenik meg az alaprajz, a részlet, a metszet, a látvány és a feliratok (Sass Tábita, 3. évf. 2021)

újjonnan létesült historizáló kertek
is létesültek, amelyek máig külön-
legesek: Füzérradvány, Tiszadob,
Keszthely, Ikervár, Sellye. Ezekről a
hazai parkokról gazdag régi fényké-
pek-, és képeslapok lelhetők fel.

XX. század: A XX. század gyorsan
változó, gazdag építészeti stílusai-
val párhuzamosan a kertművé-
szeti emlékek is változatosak és
hosszú az szecessziós, art deco-s,
avantgarden, szürrealista és letisz-
tult modern, Bauhaus elveket – de
ezek bemutatása túlhaladja a cikk
terjedelmét. Ezen alkotások már
jól használhatók a kerttervezés
élő feladataihoz; anyagai, bútorai,

formakincse visszaköszön a családi
házak, parkok, nyaralók kialakítá-
sában.

**Külföldi példák olyan kertekre,
ahol több korszak is jól elkülö-
nítendő, együttélésük jól tanul-
mányozható:** Giardino Boboli,
Firenze / Hampton Court, London
/ Schwetzingen, Németország /
Nymphenburg, München / Alca-
zar kertjei, Sevilla / Drottingholm,
Svédország. Ezeknél a kerteknél
gyűjtünk több alaprajzot, tervet és
fektessük őket egymásra, egymás
mellé, hogy észrevegyünk változá-
saikat.

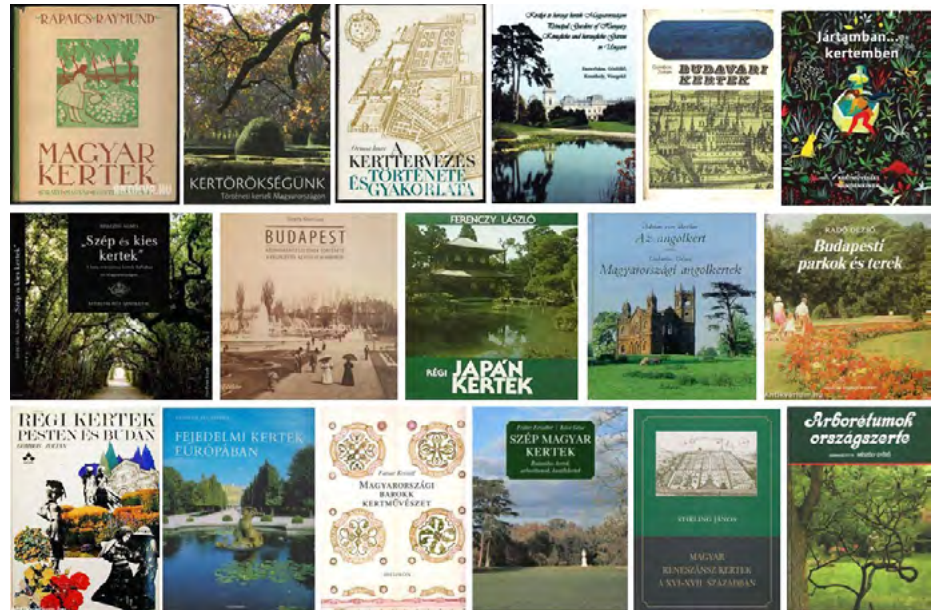
18–19. kép. Egy történeti kertről készült folyamat-elemzés fedvényekkel, elemekkel (Awar Saleem és Manaf Alsammas, 2019 – 4. éves diák)

A Jártamban – Kertemben kiadvány

A GYIK-Műhelyben 2011/12 tanévben Schmidt Gertrúd és Eplényi Anna kísérletképpen kertművészeti témákat dolgozott fel kreatívan a 6-9 éves korosztállyal, amelyből azután nagyszabású kiállítás született a Év Tájépítésze Díj keretében a FUGA-ban. A NKA Építőművészet és Örökségvédelem Kollégiumának pályázata adott lehetőséget ezután egy könyv kéziratának összeállítására 2013-ban. A célközönség a 9-13 éves korosztály volt, mert ők már rendelkeznek azokkal a logikai, szövegértési képességekkel és történelmi, művelődéstörténeti ismeretekkel, amelyekkel otthon is feldolgozhatják a feladatokat. Művészetpedagógiai elvünk volt, hogy a lexikális ismeretnél sokkal maradandóbban, a saját tapasztalat- és élményszerzésre épüljön az alkotás! A háttérismerteket néhol részletesen, máshol csak felületesen említettük, hogy inkább a feltett problémákra keressék a saját válaszait az olvasók; és a másolás, színezés mellett / helyett saját személyiségüket is be tudják építeni az alkotó folyamatba.

A könyv a nemzetközi és a hazai kerttörténet jeles témáit, alkotásait (pl: Budai várkert, Fertőd-Eszterháza, Csákvári tájképi kert, Margitsziget közpark) dolgozza fel időrendben a középkori kertművészettől kezdve a kortárs mozgalmakig, beleértve kerttervezési célokat, kerti elemeket, kertfenntartási szempontokat. Az archív anyagokkal igyekeztünk a történeti ízt, a fényképekkel a mai valós kerti térélményeket átadni, és a rajzi illusztrálással a gyerekek-világához közelíteni. Nagy teret kaptak a XX. századi és a kortárs tájépítéssel izgalmas témái: Gaudí mozaikkertje, Guevrekian kubista kertje, féminstallációk, street/land-art, zöldfalak/zöldtetők, ill. gerillakertészkedés. Míg egyes feladatok a füzetben oldhatók meg, másokat otthon, kreatív módon lehet kivitelezni leírások és példák alapján. A könyvet ajánljuk a rajztanároknak is óravázlatokhoz!

20. kép. Kertművészettel, kerttörténettel foglalkozó magyar nyelvű kiadványok

Fontos és elérhető hazai szakkönyvek a kertművészet témakörében

Alább közreadjuk a hazánkban magyarul megjelent és a korszakokat átfogó szakkönyveink listáját, amelyek könnyen elérhetőek könyvtárakban. A MATE Villányi út Budai Kampuszának Kertművészeti Szakkönyvtárában ennél sokkal anyag is elérhető az érdeklődőknek.

Rapaics Raymund: Magyar kertek, Reprint: Unio Civilis, 1993

Kertörökségünk, szerk. Szikra Éva, MNM, 2011

Ormos Imre: A kerttervezés története és gyakorlata, reprint Ormos Imre Alapítvány

Alföldy Gábor (szerk.): Királyi és hercegi kertek Magyarországon, 2001.

Gombos Zoltán: Budavári kertek, Natura, 1969.

Eplényi Anna – Schmidt Gertrúd: Jártamban – Kertemben, kertművészeti foglalkoztató, Két Egér, 2013.

Herczeg Ágnes: Szép és kies kertek - A kora reneszánsz kertek Itáliában és Magyarországon, ProPrint, 2008

Csepely-Knorr Luca: Budapest közparképítészetének története a kiegyezéstől az első világháborúig, BFL, 2016.

Ferenczy László: Régi japán kertek, Mezőgazda Kiadó, 1992.

Adrian von Buttlar: Az Angolkert, - Galavics Géza: Magyarországi angolkertek, Balassi, 1999.

Radó Dezső: Budapesti parkok és terek. Budapest, 1985.

Gombos Zoltán: Régi kertek Pesten és Budán, Natura, 1974.

Plumptre, Georg: Fejedelmi kertek Európában, Alexandra, 2006

Fatsar Kristóf: Magyarországi barokk kertművészet, Helikon, 2008.

Fráter Erzsébet – Kósa Géza: Szép Magyar kertek: Botanikus kertek, arborétumok, kastélykertek, Kosuth, 2005.

Stirling János: Magyar reneszánsz kertek a XVI-XVII. században, Szent István Társulat, 2008.

Mészöly Győző (szerk.): Arborétumok országsherte. Budapest, 1984.